

Archeologienota met beperkte samenstelling Woonwagenterrein park Groot Schijn

**NOTA VAN DE DIENST ARCHEOLOGIE - STAD ANTWERPEN
02-05-2017**

Inhoud

1 Verslag van de resultaten: beschrijvend gedeelte	3
1.1 Administratieve gegevens projectgebied	3
1.2 Situering projectgebied	4
1.3 Aanleiding van het archeologisch onderzoek	7
1.4 Doelstellingen en methodiek van het bureauonderzoek.....	8
1.5 Lokalisatie en beschrijving van de relevante ingrepen	8
2 Assessmentrapport.....	10
2.1 Natuurlijke bodemopbouw	10
2.2 Bekende bodemverstoringen	10
2.4 Synthese	12
2.5 Conclusie	12
3 Bibliografie.....	13
4 Overzicht van figuren en bijlagen	13

1 Verslag van de resultaten: beschrijvend gedeelte

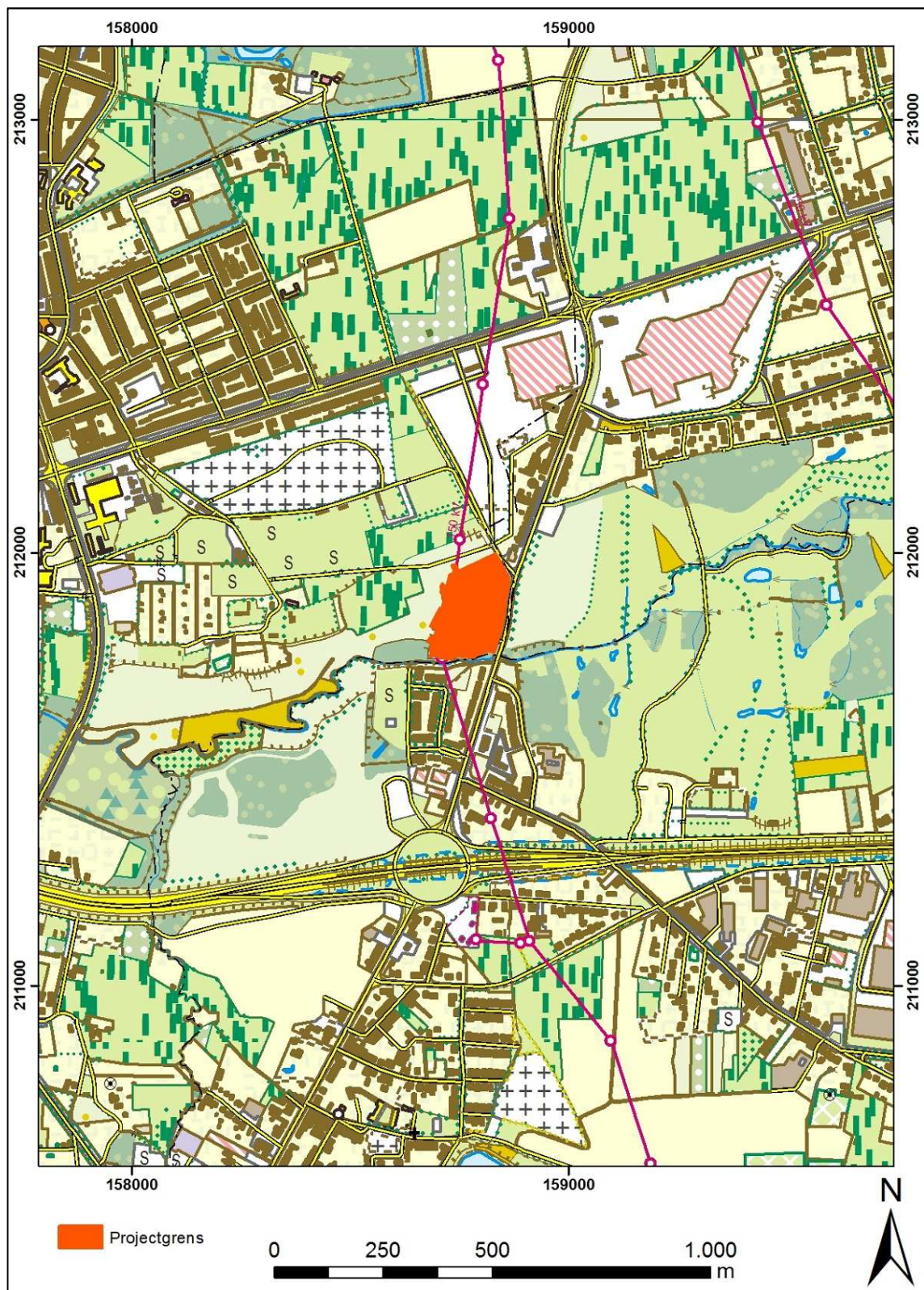
1.1 Administratieve gegevens projectgebied

<i>Administratieve gegevens project</i>	
Naam onderzoek	Archeologienota met beperkte samenstelling Woonwagenterrein park Groot Schijn
Datum onderzoek	27/04/2017
Projectcode Onroerend Erfgoed Vlaanderen	2017 E 8
Erkende archeoloog	Jef Vansweevelt Erkenningsnummer: 2015/00080
Auteur	Jef Vansweevelt
Relevante termen thesauri	Evaluerend onderzoek, bureauonderzoek, assessment

<i>Administratieve gegevens projectgebied</i>	
Provincie	Antwerpen
Gemeente	Antwerpen, district Deurne / Wommelgem
Straat	Krijgsbaan
Lambertcoördinaten ('bounding box')	NO-hoek X: 158867,02 Y: 211998,06 ZW-hoek X: 158678,64 Y: 211751,47
Kadastrale gegevens	Antwerpen afd. 31, Deurne afd. 5, sectie B, percelen 149h, 150f, 151f, 152e en Wommelgem, sectie A, percelen 150 02n, 150 02p, 152c, 152 02, 152 02g
Oppervlakte	31 397,4m ²

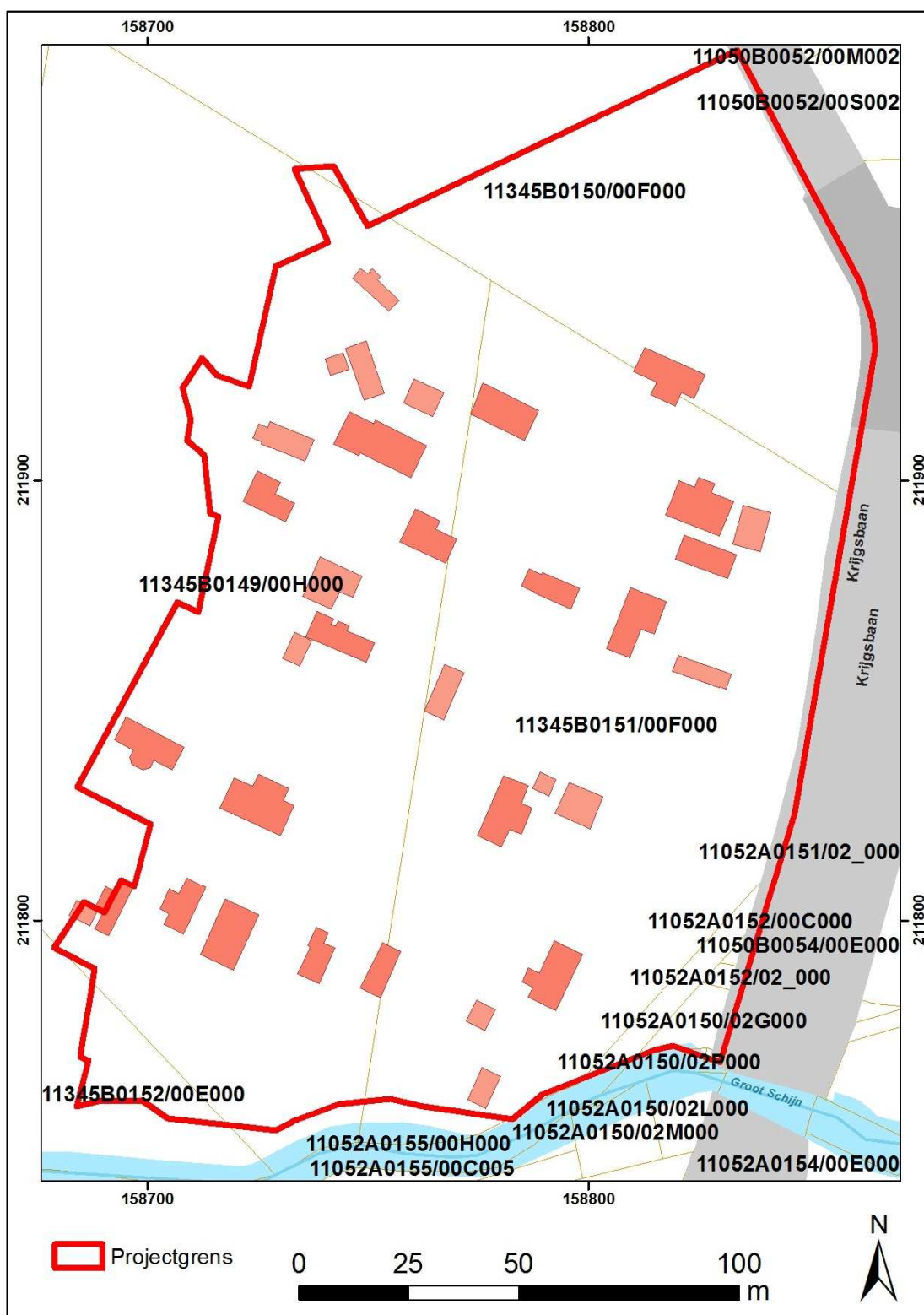
1.2 Situering projectgebied

Figuur 1: Topografische kaart met de grenzen van het projectgebied in het rood (Bron: GIS stad Antwerpen)

Figuur 2: luchtfoto uit 2016 met het projectgebied (bron: GIS stad Antwerpen)

Figuur 3: Het projectgebied op de GRB-kaart met aanduiding van de perceelgrenzen en kadastrale perceelnummers (bron: GIS stad Antwerpen, aanmaak 27-04-2017)

1.3 Aanleiding van het archeologisch onderzoek

Deze archeologienota met beperkte samenstelling is opgesteld in het kader van een aanvraag tot een stedenbouwkundige vergunning voor de herinrichting van een bestaand woonwagenvak. Het projectgebied ligt ter hoogte van Deurne-Ruggeveld langs de Krijgsbaan waar deze het Groot Schijn kruist (figuur 1). De inrichting maakt deel uit van het 'masterplan Park Groot Schijn' van de stad Antwerpen dat een veel groter gebied bestrijkt dan het onderhavige projectgebied. Dit masterplan voorziet in allerlei inrichtingen voor recreatie, sport en natuur.

In het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013, artikel 5.4.1 staat dat bij de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning een archeologienota wordt toegevoegd wanneer *"de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones"*. Het projectgebied ligt niet in een archeologische zone en de geplande ingrepen overschrijden deze oppervlakten.

In deze archeologienota wordt nagegaan of de geplande werkzaamheden mogelijk archeologische sites zullen verstoren. Verder wordt nagegaan welke kenniswinst eventueel aanwezige archeologische sites kunnen opleveren.

De wijzigingen doorgevoerd vanaf 1 januari 2017 in de Code van Goede Praktijk versie 2.0 houden onder andere het volgende in: wanneer *"...de erkende archeoloog na analyse van de geplande bodemingreep, met één doorslaggevend argument m.b.t. de landschappelijke ligging, de historische beschrijving of de bespreking van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek, kan aantonen dat geen verdere maatregelen nodig zijn omdat:*

1° er geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig is,

2° de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd nooit impact hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed,

3° een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie nooit zal leiden tot kenniswinst,

volstaat het dat het bureauonderzoek en de rapportering daarover een beperkte invulling krijgen. In hoger aangehaalde gevallen hoeft voor de betrokken terreinen niet langer integraal onderzocht en gerapporteerd te worden wat én de landschappelijke ligging, én de historiek én het archeologische kader is. Het volstaat om de geplande bouwwerken en het ene doorslaggevende aspect dat de conclusie onderbouwt dat er geen verdere maatregelen nodig zijn toe te lichten. Dit beperkt het uit te voeren onderzoek en de rapportering erover in de archeologienota." (Officiële communicatie Agentschap Onroerend Erfgoed op 15-12-2016 aangaande de Code van Goede Praktijk versie 2.0).

Voor onderhavig projectgebied kan met één doorslaggevend argument worden aangetoond dat geen in situ archeologische resten of sporen te verwachten zijn in het projectgebied. Daarom kan een archeologienota met beperkte samenstelling worden opgesteld.

1.4 Doelstellingen en methodiek van het bureauonderzoek

Tijdens het bureauonderzoek worden alle geplande bodemingrepen en hun impact op het bodemarchief geanalyseerd. Zoals vermeld in § 1.3, dienen in deze nota met beperkte samenstelling de betrokken terreinen niet integraal onderzocht te worden.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke bodemingrepen zijn gepland in het projectgebied?
- In hoeverre is de bodem binnen het projectgebied reeds verstoord?
- Wat is de invloed van bestaande bodemverstoringen op eventueel aanwezige archeologische sites?
- Kunnen in het projectgebied *in situ* archeologische resten of sporen verwacht worden?

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden zijn o.m. volgende bronnen gebruikt:

- Soresma 2010
- Geopunt Vlaanderen.

Zie bibliografie voor een volledige opsomming van de gebruikte bronnen.

1.5 Lokalisatie en beschrijving van de relevante ingrepen

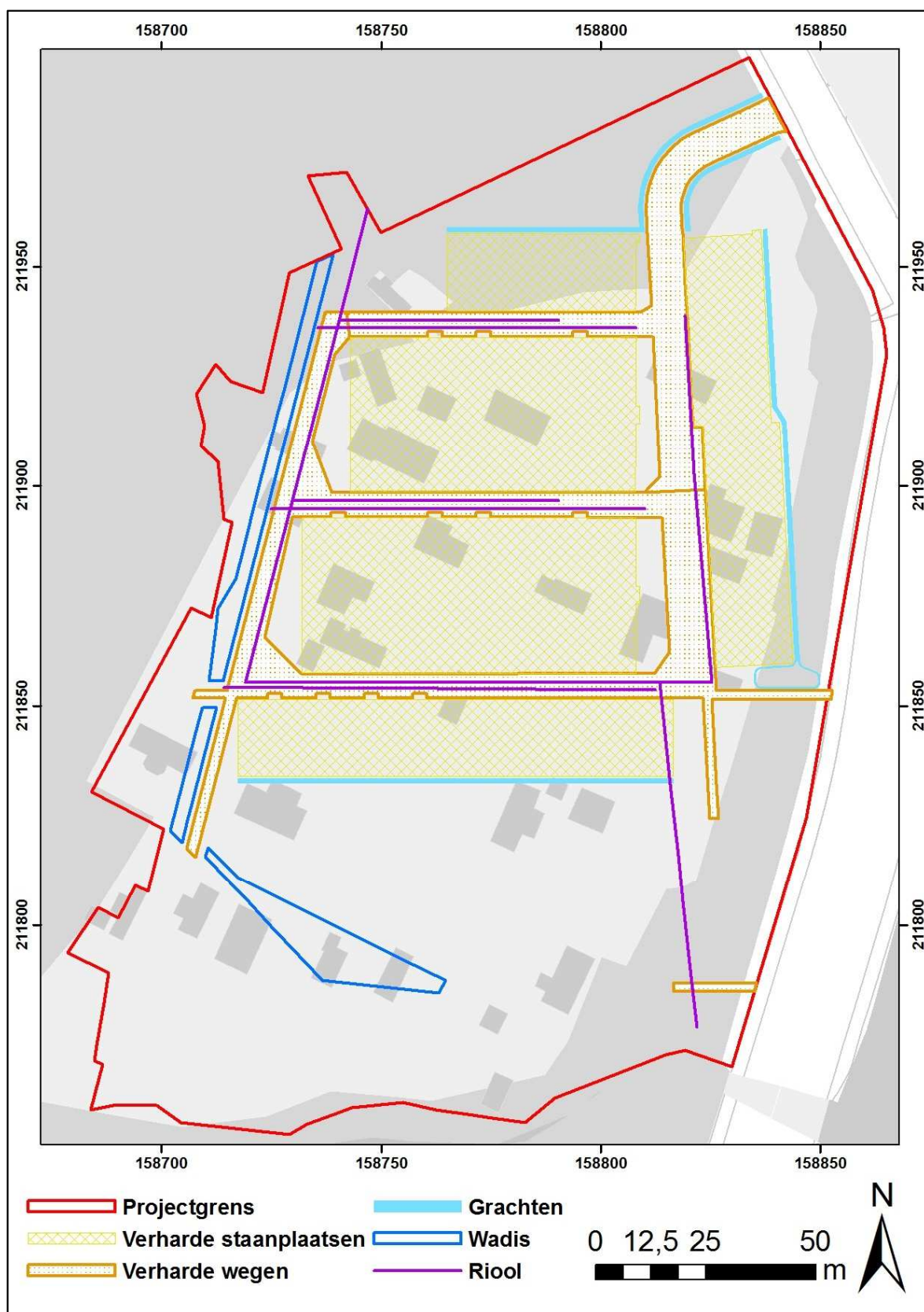
Het projectgebied beslaat een oppervlakte van 31 397 m² (3,1 ha). De geplande bodemingrepen hebben een totale oppervlakte van circa 14 870 m².

De volgende bodemingrepen zijn gepland in het projectgebied:

- Verwijderen van de bestaande bebouwing en verhardingen
- Aanleggen van nieuwe verharde staanplaatsen voor woonwagens (ca. 9 211 m² diepte circa -60 cm)
- Aanleggen van verharde wegen (ca. 3 460 m² diepte circa -60 cm mv)
- Aanleggen van nieuwe riool (ca. 1000 m² diepte maximaal -3m)
- Aanleggen van grachten (ca. 355 m² diepte maximaal -1,4 m)
- Aanleggen van wadi's, verbonden door duikers (844 m² diepte maximaal -1,4 m)

De diepste bodemingrepen gebeuren bij het aanleggen van de nieuwe riolen (RWA en DWA). Gemiddeld liggen de leidingen op circa 1,5 m onder het maaiveld, maar aan de zuidzijde van het projectgebied bedraagt de diepte lokaal 3 m onder het maaiveld.

De bodemingrepen voor de verharde wegen en de verhardingen voor de staanplaatsen reiken tot circa 60 cm onder het maaiveld. Voor de wadi's en grachten wordt een minimum diepte van 70 cm onder maaiveld aangehouden; de diepste delen reiken tot circa 1,4 m onder het maaiveld.

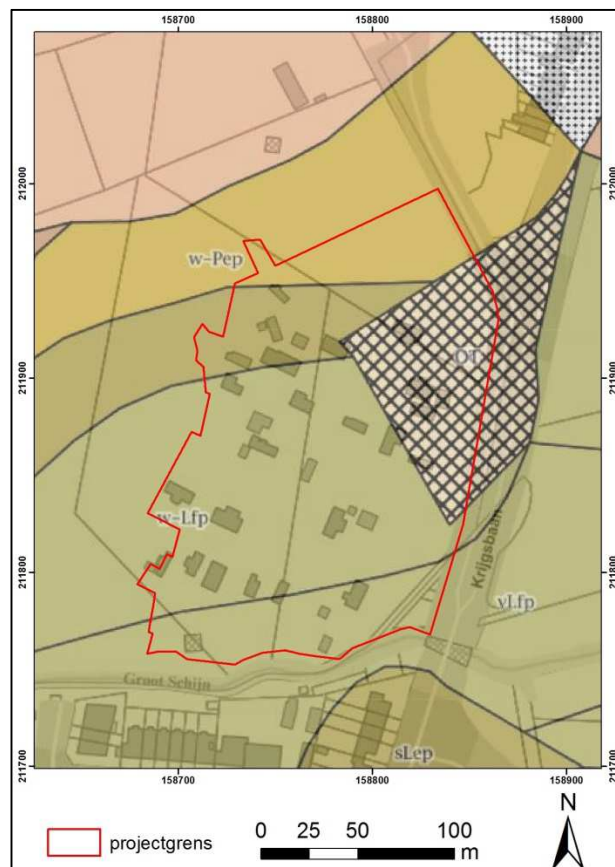

Figuur 4: De GRB kaart met aanduiding van alle geplande bodemingrepen (bron: GIS stad Antwerpen, aanmaak 27-04-2017)

2 Assessmentrapport

2.1 Natuurlijke bodemopbouw

Op de bodemkaart is een deel van het projectgebied aangeduid als sterk vergraven gronden (code OT). Deze zone is waarschijnlijk de aanvankelijke stortplaats (zie verder), die later nog sterk is uitgebreid. Uit de bodemkaart blijkt dat in het projectgebied oorspronkelijk bodemtypes voorkwamen die kenmerkend zijn voor de natste delen van de beekvallei. Het betreft natte tot zeer natte zandleembodems zonder profiel met meestal klei en zand op geringe diepte (w-Pep, w-Lep, w-Lfp). Langs de beek komt veen voor op geringe diepte (v-Lfp).

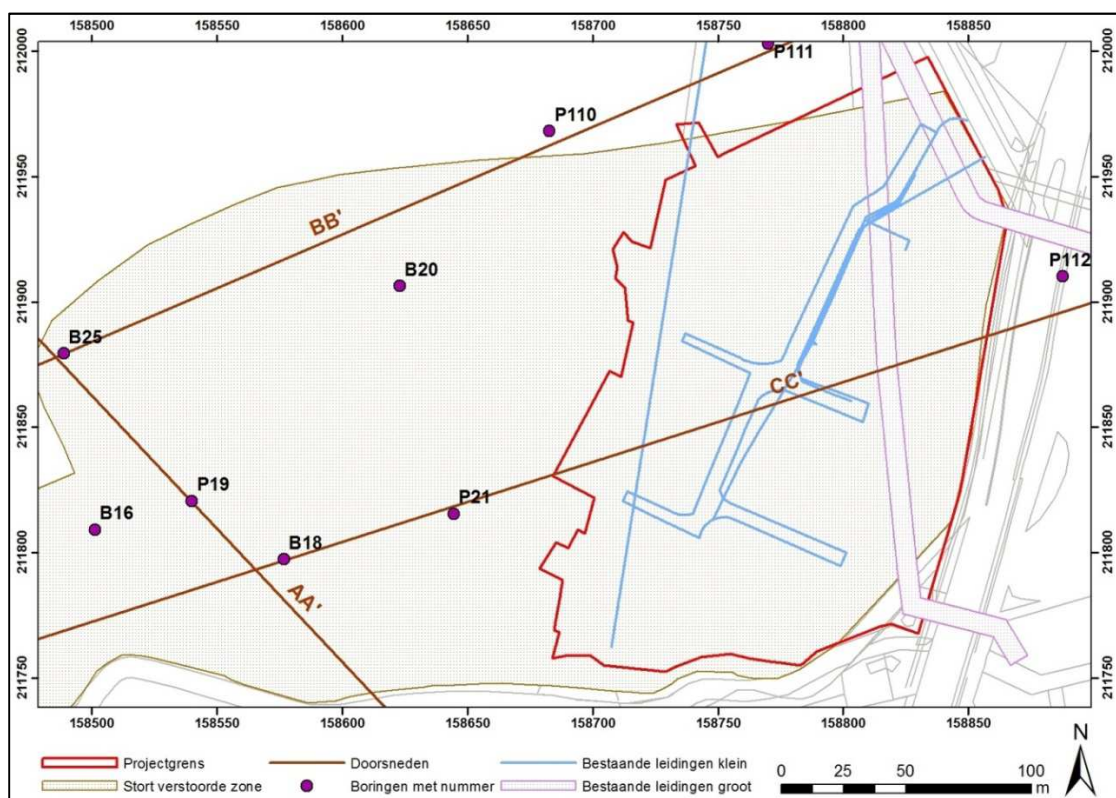
Figuur 5: GRB met de bodemkaart en het projectgebied (bron: www.geopunt.be)

2.2 Bekende bodemverstoringen

Alle bekende bodemverstoringen zijn aangeduid op figuur 7. Enkele kleine leidingen en kabels die het terrein doorkruisen veroorzaken beperkte bodemverstoringen. Twee grote ondergrondse leidingen zorgen voor aanzienlijke bodemverstoring in de noord- en oostzijde van het projectgebied.

Nog omvangrijker verstoringen in nagenoeg het gehele plangebied staan in verband met de aanwezigheid van een voormalig vuilstort. Een eerste vergunning voor het gebruik als huisvuilstort op terreinen in en nabij het projectgebied is afgeleverd in de jaren 1950. In de daaropvolgende decennia is de stortzone sterk uitgebreid. Ondanks het feit dat het een vergunde stortzone betrof, is de exacte omvang ervan onbekend (Soresma 2010). Daarom is – in het kader van het masterplan Park Groot Schijn en in opdracht van AG Stadsplanning Antwerpen – een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd door Soresma nv (Soresma 2010).

Eén van de doelstellingen van het bodemonderzoek was het zo goed mogelijk afbakenen van deze stortzone en de vervuiling die daaraan gelinkt kan worden. De resultaten van het onderzoek tonen aan dat het grootste deel van het onderhavige projectgebied in het voormalige stort ligt. Op figuur 7 en 8 is de afbakening van de stortzone aangeduid, zoals deze bepaald is op basis van de boorresultaten in het rapport van Soresma (figuur 7).

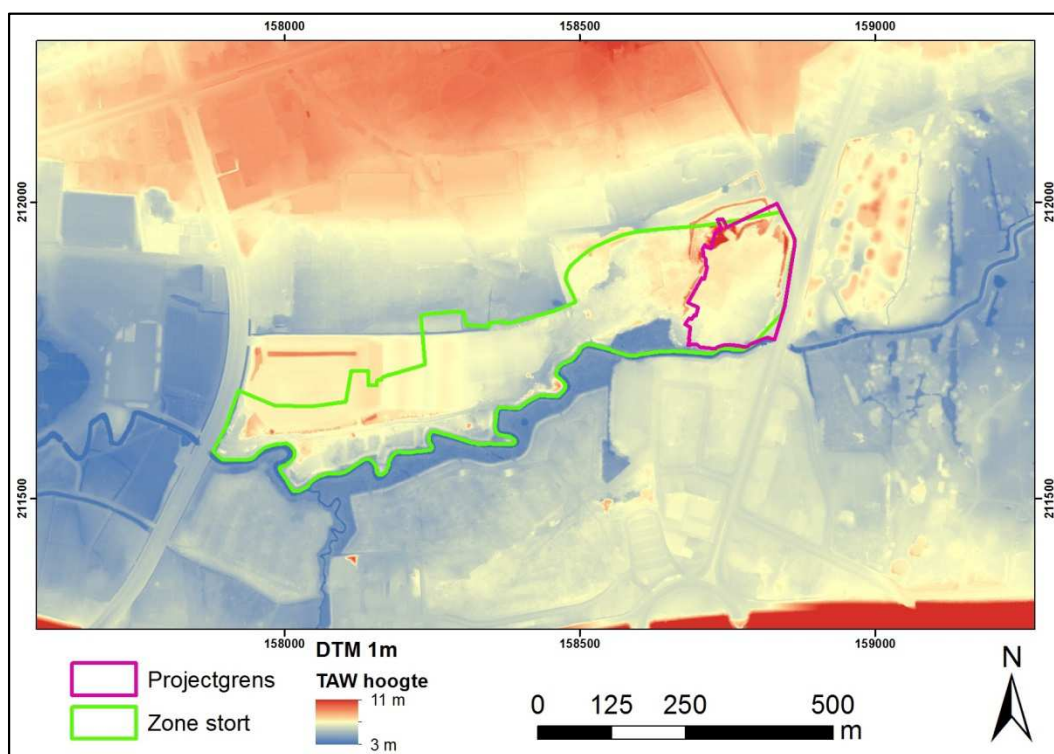
Figuur 6: Kaart met aanduiding van de grenzen van het oude stort, de profielen uit het bodemonderzoek met boringen en de overige bekende bodemverstoringen (bron: Soresma 2010, GIS stad Antwerpen, aanmaak 27-04-2017).

In Soresma 2010 zijn drie bodemprofielen afgebeeld (figuur 7 en bijlage 1). Uit de profielen valt enerzijds op te maken dat ook buiten de als stort afgebakende zone dikke puinlagen voorkomen. Dit is het gevolg van de ophogingen die zijn gebeurd na het stopzetten van het afvalstort. Het onderscheid tussen een 'louter' opgehoogde zone en de stortzone is niet overal duidelijk te onderscheiden: met name in profielen B en C lijkt de afbakening wat arbitrair (bijlage 1). De dikte van de vastgestelde puinlagen varieert sterk (tussen 1,5 m en 9,5 m onder het huidige maaiveld; zie bijlage 1).

De grote omvang van de opgehoogde zone is te zien op het digitale hoogtemodel, waaruit blijkt dat het natuurlijke reliëf (i.e. aflopend naar de beek toe) sterk verstoord is door de ophogingen (figuur 8). Het huidige maaiveld ligt op circa 7 m TAW; het oorspronkelijke maaiveld is moeilijk te bepalen maar het is aannemelijk dat dit minstens 1 m lager lag. Omdat het huidige maaiveld hoger ligt dan het oorspronkelijke maaiveld, is de mate van bodemverstoring niet altijd eenduidig af te leiden uit de profielen; het is immers mogelijk dat een onverstoorde bodem voorkomt onder een opgebracht pakket.

Voor het vaststellen van de mate van bodemverstoring is het daarom nodig de bodemkaart te vergelijken met de profielen van bijlage 1. Daarbij valt meteen op dat de natuurlijke opbouw van de zandleembodems nauwelijks terug te vinden is in de profielen. Alleen in profiel A is aan de noord- en zuidzijde een natuurlijke bodemsequentie vastgesteld met een 'zandige toplaag' (dikte circa 1 m) waaronder zich kleiig materiaal bevindt of – naast de beek – een veenlaag (bijlage 1). Deze bodemopbouw is conform met de gegevens uit de bodemkaart.

Onder de puin- of stortlagen liggen in de meeste zones direct kleiige lagen, wat ook geldt voor het projectgebied (bijlage 1, profiel C). Dit wijst erop dat de bovenste natuurlijke bodemlaag volledig ontbreekt. Het is daarom aannemelijk dat de oorspronkelijke bodem verstoord is tot (minimaal) circa 1 m onder het oorspronkelijke maaiveld.

Figuur 7: Het DHMII met aanduiding van het de volledige zone van het voormalige stort en het projectgebied (bron: www.geopunt.be, GIS stad Antwerpen, aanmaak 28-04-2017)

2.4 Synthese

Op basis van de bevindingen wordt verwacht dat de bodemingrepen voor de inrichting van het woonwagenterrein geen archeologische sites (verder) zullen verstoren.

Deze verwachting volgt uit de vaststelling dat de natuurlijke bodem in het projectgebied sterk verstoord is. Daarom zullen eventuele archeologisch sites binnen het projectgebied reeds sterk verstoord zijn.

Bovendien blijkt uit de beschrijving van de geplande ingrepen dat het grootste deel van de geplande ingrepen beperkt blijven tot het opgebrachte puinpakket (dikte circa 2,5m) dat in het projectgebied voorkomt. Alleen graafwerken voor de aanleg van riolering zullen lokaal en over een beperkt oppervlak tot onder het opgebracht pakket reiken.

2.5 Conclusie

Voor de vergunningaanvraag van geplande werken in het onderzoeksgebied werd, conform de geldende regelgeving, een archeologienota opgesteld. Na analyse van de geplande bodemingrepen en gekende bodemverstoringen, is een archeologienota met beperkte samenstelling opgemaakt. Hieruit blijkt dat de geplande bodemingrepen naar verwachting geen archeologische sites zullen verstoren.

Met deze bevindingen zijn de doelstellingen van het bureauonderzoek bereikt en kan een Programma van Maatregelen worden opgesteld.

3 Bibliografie

SORESMA 2010, *Oriënterend bodemonderzoek Masterplan Ruggeveld – Boterlaar–Silsburg. Ruggeveld in Antwerpen (Deurne)*. Soresma nv. Antwerpen.

GIS ArcMap 10.2.1 (2017), stad Antwerpen.

Websites

Geoportaal Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://geo.onroerenderfgoed.be/> op 27/04/2017.

4 Overzicht van figuren en bijlagen

Figurenlijst

Figuur 1: Topografische kaart met de grenzen van het projectgebied in het rood (Bron: GIS stad Antwerpen)

Figuur 2: luchtfoto uit 2016 met het projectgebied (bron: GIS stad Antwerpen)

Figuur 3: Het projectgebied op de GRB-kaart met aanduiding van de perceelgrenzen en kadastrale perceelnummers (bron: GIS stad Antwerpen, aanmaak 27-04-2017)

Figuur 4: De GRB kaart met aanduiding van alle geplande bodemingrepen (bron: GIS stad Antwerpen, aanmaak 27-04-2017)

Figuur 5: GRB met de bodemkaart en het projectgebied (bron: www.geopunt.be)

Figuur 6: Kaart met aanduiding van de grenzen van het oude stort, de profielen uit het bodemonderzoek met boringen en de overige bekende bodemverstoringen (bron: Soresma 2010, GIS stad Antwerpen, aanmaak 27-04-2017).

Figuur 7: Het DHMII met aanduiding van het volledige zone van het voormalige stort en het projectgebied (bron: www.geopunt.be, GIS stad Antwerpen, aanmaak 28-04-2017)

Bijlagen

Bijlage 1: bodemprofielen op basis van de boorresultaten (overgenomen uit Soresma 2010), de profielen en boringen zijn aangeduid op het grondplan in figuur 7.

Bijlage 2: Programma van Maatregelen

Bijlage 3: Privacy fiche

Bijlage 1 Bodemprofielen (overgenomen uit Soresma 2010)

